

ACC. N:R **M. 10091**: 1-5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Janne Augustsson*
Härad: *Sunnerbo* Adress: *Näs Göteryd*
Socken: *Göteryd* Berättat av: *Anders Nilsson*
Uppteckningsår: *1946* Född år *1834* i *Göteryd*

*Anteckning om Mjoren och
kyrkobygget m.m s. 1*

*Mjoren Hammarberg på Ryfors och byggandet
av Göteryds kyrka på 1850-talet. s. 1-5.*

När det omkring år 1850 hade blivit beslutat att en ny kyrka skulle byggas i Götteryd församling en ~~hätte~~ kommitté vilken genast sattes i gång med förarbeten för bygget. I kommittén invaldes många personer och både min farfar Jon Jonsson i Slagerstorp och min morfar Magnus Danielsson ^{Smärholm} var med i den. Av de andra invalda var bland annat Nils Svensson Skatteboda som genast började gå omkring i socknen och köpa upp skog. Majoren C. A. Hammarberg på Byfors var en av de ledamöterna. ~~Den~~ tog en mera framskjuten ställning vid plantläggandet. Denne hade lång tid dessförinnan skänkt en större penningsumma som många år stått ute på ränta och var avsedd att inköpa kyrkoorgel för. När kyrkan var färdig inköptes den stora kyrkoorgel som finnes i kyrkan och på vilken "Hammarbergs adelsköld" är avbildad på framsidan.

Stenen till kyrkan togs det mesta på värna i sjön Rönningen och denna kilades ut genast och fick sedan ligga lång tid innan den kunde köras därifrån när isen på sjön ej bar. I början av februari troligen år 1853 inträffade mycket stark köld och bönderna i hela socknen fingo order att genast infinna sig med man och dragare för att köra sten. Berättaren av detta Anders Nilsson i Burhult fick istad med 2 par oxar. Kölden var så stark att många fingo frostsador och när de efter arbetets kommo hem på natten hade de alla flata frostsador. I Burhults bönder hade en frost i örnen, en i båds storkirna, en i händerna o. s. v. Det var många av köraarna som blevo sängliggande efteråt.

All material framfördes i närheten av byggnadsplatsen och major Hammarsberg var den som hade merit att säga till om vid arbetets planläggning.

När förarbetet började nämkas mot slutet och det framförda materialet räknades över befanns det att det fattades några långa kärnfuru träd som skulle "skräas" till spänne. Det kom då order till berättaren Anders Nilsson som var arrendator på Burhults södregårds militärboställe att han genast skulle hugga ett lass sådana träd och köra dit. Denne hade en torpare på bostället vilken kallades "sjömassarvennen" vilken jante sin son fingr i uppdrag att utföra arbetet.

När de kommo med lasset till Göteryd hade de ej kört till den plats de skulle för avlastningen utan majoren kom ^{och} hotade dem. När sonen Fredrik Svensson som var född 1838 och 17 år gammal såg att fadern var i fara nappade han en spän^{av} ett kärnhuggeträd och slog majoren mitt i ansiktet så att denne sprang därifrån och skrek. Fredrik sprang sin

våg och fadern fick köra hem när han fått sv-
lastat. Majoren hade sedan folk ute i flera da-
gar att leta efter ynglingen, men de som sökte
honom voro ej av pålitligaste slaget så majoren
fick aldrig fett på honom. Kort därefter blev
majoren sjuk i "stenpassion" och reste till "varma
baden" i Tyskland men dog på vägen dit i
~~oktober~~ ^{november} 1855. så han var borta när kyrkbygget
började 1856. Han sades hava varit i krig i sin
ungdom och detta var nog sant ty han begravdes
med stora militära anordningar varvid soldater
storo i parad vid graven och dessa sköta sal-
vor med sina gevär både i luften och i graven.

Hammarberg och hans familj skänkte mycket
till den nya kyrkan och som ett tack därför
pinga de en sidobänk framme i kyrkan som
sedan dess använts av ägarna av Ryfors
herregård.

Major Hammarberg var sträng och brutal emellanåt mot sina många underlydande och dessa voro mycket rädda för honom. En som var särskilt omtyckt av majoren var Torparen Bengt Ollagnusson Klägg i Kamnäs i dagligt tal kallad "Morsa Bengt." Denne som var en överträffad fotgängare brukade gå till städerna med majorens expressbrev och han hade di befallning när han skulle vara tillbaka och detta slog aldrig fel för honom.

Major Hammarberg gjorde en donation på 2.000 kronor varav räntan årligen utdelas i mindre belopp till soldater och f.d. underlydande under Byfors, Ekensås och Jursköps och Fågelnäs gårdar. Hans dotter Ebba Lind af Klägg som avled 1907 testamenterade ett lika stort belopp för samma ändamål. Räntan på den ena donationen delas ut till jul och den andra vid midnatt.